

pdf12 VERZEKEREN

ASYMMETRISCHE INFORMATIE

Iedereen loopt risico's in het leven. **Risico** kan als volgt worden gedefinieerd:

risico = kans op een gebeurtenis (in %) × schade als gevolg van die gebeurtenis (in €)

De meeste mensen houden niet van risico's, zij zijn **risico-avers**. Risico's kan je verminderen door ze te **verzekeren**, dat wil zeggen dat de mogelijke schade geheel of gedeeltelijk wordt vergoed.

Bij het afsluiten van een verzekering doet zich **asymmetrische informatie** of **ongelijke informatie** voor.

Verzekerden hebben meer informatie over het te verzekeren risico dan verzekeraars.

Asymmetrische informatie kan de optimale marktwerking verstoren. Als een markt niet goed functioneert, doen zich **marktimperfections** of **marktontvolkomenheden** voor. De markt faalt.

Asymmetrische informatie kan tot twee problemen leiden: **averechtse selectie** en **moreel wangedrag**.

- De risico's die verzekerden lopen, verschillen sterk. Er is een groot verschil tussen goede risico's (mensen die weinig kosten veroorzaken) en slechte risico's (mensen die veel kosten veroorzaken). Verzekerden hebben meer informatie over de kans op kosten dan verzekeraars.

Verzekeraars gaan uit van de gemiddelde kans op kosten. Als verzekeraars aan alle verzekerden dezelfde premie berekenen, betalen verzekerden met weinig kosten ook voor verzekerden met veel kosten. De kans bestaat dat goede risico's de verzekering opzeggen, omdat het voordeliger is de kosten zelf te betalen dan je te verzekeren. Als goede risico's de verzekering opzeggen, zullen de premies stijgen, waardoor nog meer mensen met lage kosten de verzekering opzeggen. Op den duur blijven alleen slechte risico's bij de verzekeraars achter. Er is **averechtse selectie**.

De verzekeraar wil goede risico's hebben, maar uiteindelijk gebeurt het tegendeel.

- Verzekeraars hebben geen volledige informatie over het risicogedrag van verzekerden.

De kans bestaat dat mensen zich risicovoller gaan gedragen omdat ze toch verzekerd zijn, er is dan sprake van **moreel wangedrag** of **moral hazard**. Vaak wordt er een eigen risico vastgesteld om de kans op moreel wangedrag te verminderen.

Hoe kunnen **averechtse selectie** en **moreel wangedrag** worden tegengegaan?

- Verzekeraars kunnen proberen **informatie** te verzamelen over verzekerden. Door informatie te verzamelen over verzekerden krijgen verzekeraars meer zicht op individuele risico's. Het verzamelen van informatie kost wel extra geld waardoor de transactiekosten hoger worden. Transactiekosten zijn de kosten die gemaakt moeten worden om een overeenkomst te realiseren.
- Bij sociale verzekeringen wordt **collectieve dwang** toegepast: iedereen moet zich verplicht verzekeren. Goede risico's moeten zich ook verzekeren, waardoor de gemiddelde premie lager blijft. Bij een verplichte verzekering wordt er solidariteit afgedwongen tussen goede risico's en slechte risico's.
- Bij **premiëdifferentiatie** voor groepen verzekerden moeten slechte risicogroepen voor dezelfde schadeverzekering meer premie betalen dan goede risicogroepen. Voor individuele verzekerden is **premiëdifferentiatie** mogelijk middels een **bonus-malussysteem**. Als de verzekerde een claim indient, is de malus een stijging van de premie. Als de verzekerde geen claim indient, is de bonus een verlaging van de premie (= no-claimkorting).
- Verzekeraars kunnen een (vrijwillig) **eigen risico** instellen. De verzekerde moet dan een deel van schade zelf betalen in ruil voor een lagere premie.

SOCIALE VERZEKERINGEN EN PARTICULIERE VERZEKERINGEN

- **Sociale verzekeringen** zijn door de overheid collectief verplicht gesteld. De overheid bepaalt de verzekeringsvoorwaarden en stelt de premie vast. Bij de vaststelling van de premie wordt niet gekeken naar het individuele risico. Sociale verzekeringen berusten op solidariteit, de premie wordt geheven naar draagkracht. Niemand kan uitgesloten worden, iedereen wordt geaccepteerd. Bij sociale verzekeringen onderscheiden we werknemersverzekeringen (voor mensen in loondienst) en volksverzekeringen (voor iedereen).
- Bij **particuliere verzekeringen** beslist iedereen zelf of hij zich verzekert en bij welke maatschappij. Er is geen acceptatieplicht, verzekeringsmaatschappijen mogen klanten weigeren. De premiehoogte wordt bepaald door het individuele risico.

ZORGVERZEKERINGSWET (ZVW)

De **zorgverzekeringswet (ZVW)** heeft zowel kenmerken van een sociale verzekering als van een particuliere verzekering.

Iedereen is verplicht om de **basisverzekering** af te sluiten. Het ziektekostenstelsel is gebaseerd op solidariteit. De premie is deels inkomensafhankelijk en mensen met een laag inkomen krijgen van de overheid een zorgtoeslag als bijdrage in de premie voor de zorgverzekering. De overheid heeft aan de zorgverzekeraars een acceptatieplicht opgelegd en **premiëdifferentiatie** is niet toegestaan. Iedere verzekerde die zich aanmeldt, moet voor het basispakket tegen dezelfde premie worden geaccepteerd. Er is dus geen risicoselectie.

De basisverzekering dekt niet alle medische kosten. Omdat veel mensen risico-avers zijn en geen onnodig risico willen lopen, sluiten zij **aanvullende verzekeringen** af. Aanvullende verzekeringen zijn particuliere verzekeringen. De hoogte van de premie voor aanvullende verzekeringen hangt af van het verwachte aantal uitkeringen en van de hoogte van het gemiddelde bedrag per uitkering.

OPGAVE 1 ZEKER IN ZORG

In Nederland is de verzekering van ziektekosten sinds 1 januari 2006 geprivatiseerd. Om de concurrentie te reguleren zijn er in de Zorgverzekeringswet voorwaarden opgenomen waaraan de zorgverzekeraars zich moeten houden (zie bron 1). Vóór het begin van een nieuw kalenderjaar maken de zorgverzekeraars in Nederland hun premies voor de basisverzekering bekend.

In bron 2 worden de prijsverschillen tussen enkele verzekeraars zichtbaar.

Verzekeraar Unizorg introduceert een nieuwe polis voor basiszorg: de GoedKuur-polis. Informatie uit de brochure van deze polis is opgenomen in bron 3.

1 *Gebruik bron 2.*

Laat met behulp van een berekening zien dat GoedKuur de enige polis is met een premie onder de 1.000 euro.

2 *Gebruik bron 2.*

Beschrijf het prijsbeleid dat Unizorg voert met de GoedKuur-polis.

Bij introductie blijkt er veel belangstelling van consumenten voor de GoedKuurpolis, maar de nieuwe polis roept ook kritiek op. Enkele reacties:

- Peter R., lid van de Tweede Kamer:
"De GoedKuur verzekering zal leiden tot averechtse selectie in de ziektekostenverzekeringen. Ik maak me zorgen: de kans bestaat dat er verzekeraars verdwijnen."
- Rob P., huisarts, in reactie op Peter R.:
"Daarom is er in ons land een vereveningsfonds opgericht. Dat is een soort collectief spaarfonds van alle verzekeraars, om te voorkomen dat een verzekeraar die alleen 'slechte' risico's als klant heeft, failliet gaat!"
- Renate Z., econome:
"Unizorg richt zich met de GoedKuur verzekering eenzijdig op bepaalde doelgroepen, zoals jonge vrouwen zonder kinderwens: de 'goede' risico's dus!"

Peter R. geeft in een Kamerdebat een toelichting op zijn kritiek. Hij vergelijkt daarbij GoedKuur met de basisverzekering van enkele duurdere concurrenten.

3 *Gebruik bron 3.*

Beschrijf de redenering van Peter R. Vermeld in het antwoord de selectie van goede en slechte risico's en het begrip premieverhoging.

Gebruik in totaal maximaal 60 woorden.

4 Leg uit hoe een vereveningsfonds zou kunnen werken, zoals omschreven door huisarts Rob P.

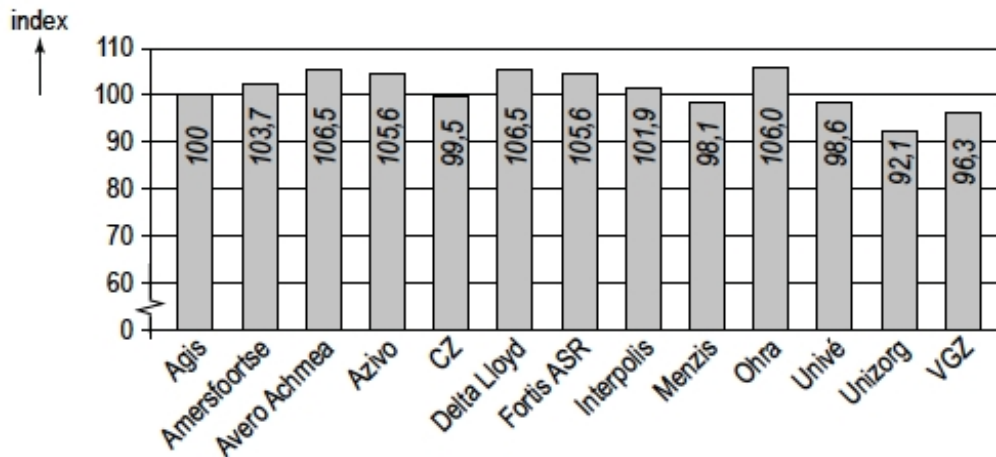
5 *Gebruik bronnen 3, 4A en 4B.*

Leid uit deze bronnen drie argumenten af die de bewering van econome Renate Z. kunnen ondersteunen. Maak gebruik van de verschillen in cijfers tussen mannen en vrouwen en tussen jong en oud.

bron 1 enkele bepalingen uit de Zorgverzekeringswet (Zvw)

- **Basisverzekering**
Elke Nederlander is verplicht een (basis)zorgverzekering af te sluiten. Deze verzekering vergoedt de meest voorkomende geneeskundige zorg via huisarts, ziekenhuis, of apotheek. Dit noemen we het basispakket.
- **Acceptatieplicht**
Alle zorgverzekeraars moeten iedereen tegen vergelijkbare voorwaarden accepteren voor het basispakket, ongeacht geslacht, leeftijd of gezondheid.
- **Beëindiging van de zorgverzekering**
De verzekeraar mag het contract niet gedurende de verzekeringsperiode (kalenderjaar) opzeggen. Ook niet als de verzekerde de verschuldigde premies niet betaalt. De verzekerde kan het contract jaarlijks opzeggen.
- **Basispakket en aanvullende verzekering**
De verzekeraar moet minimaal de risico's verzekeren die zijn opgenomen in het basispakket. De verzekerde kan zich vrijwillig aanvullend bijverzekeren (bijvoorbeeld voor fysiotherapie). Daarvoor gelden aparte premies en voorwaarden.

bron 2 premies basisverzekering bij de grootste verzekeraars

Gegeven: premie Delta Lloyd is 1.150 euro.

bron 3 uit een brochure van Unizorg

GoedKuur: de jongste basisverzekering van Unizorg

“Eindelijk een basisverzekering voor iedereen die jong is of die zich jong voelt.”

Helder, eenvoudig en spotgoedkoop

Bij GoedKuur regel je alles online en telefonisch en daarom ben je supervoordelig uit. Inderdaad, omdat alles via internet gaat, kan de premie lekker laag blijven. Zo kun je medicijnen makkelijk via onze geselecteerde internetapotheker bestellen. Maar we zijn ook goedkoop omdat we afspraken hebben gemaakt met zorgverleners. Dat betekent dat je alleen een maximale vergoeding krijgt als je gebruik maakt van deze speciale GoedKuur zorgverleners. Deze gecontracteerde zorgverleners zitten in de grote steden en zijn vooral gericht op zorg aan volwassenen. Er zit bijvoorbeeld géén kinderziekenhuis bij.

Makkelijk opzegbaar

Met een GoedKuur-polis ben je flexibel. Naast de mogelijkheid om jaarlijks uiterlijk 31 december je zorgverzekering op te zeggen, kun je bij de GoedKuur-polis ook gedurende het kalenderjaar je zorgverzekering beëindigen.

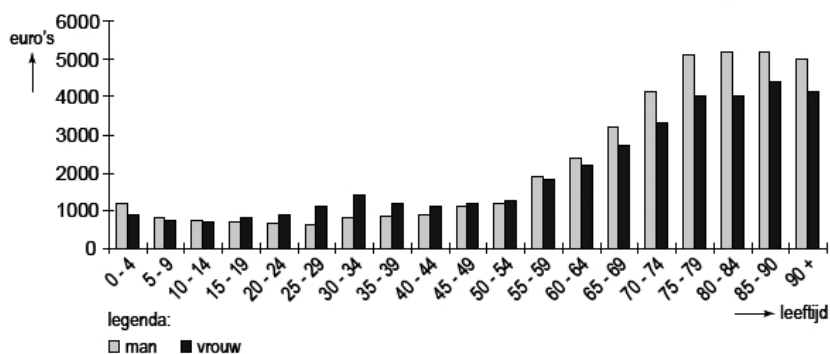
bron 4 resultaten uit een economisch onderzoek naar zorguitgaven

4 A prijselasticiteiten van de vraag naar basiszorg¹⁾

leeftijd	elasticiteit	
	Man (M)	Vrouw (V)
25 - 34 jaar	-0,38	-0,30
35 - 44 jaar	-0,25	-0,17
45 - 54 jaar	-0,22	-0,14
55 - 64 jaar	-0,18	-0,10

noot 1 deze elasticiteiten zijn voor Nederland gebaseerd op relatieve prijsveranderingen van het verplichte basispakket bij een verzekeraar ten opzichte van alle andere verzekeraars

4 B gemiddelde zorguitgaven per inwoner, per 5-jaars leeftijdsgroep en M/V

ANTWOORDEN OPGAVE 1

- Index voor € 1.000 = $\frac{106,5}{1,150} \times 1.000 = 92,6$. Index premie Unizorg 92,1 is lager dan 92,6.
- Unizorg biedt als enige een vergelijkbaar product (de basispolis) aan voor een premie (net) onder de 1.000 euro, hetgeen bedoeld kan zijn om klanten weg te halen bij de concurrenten / de suggestie kan wekken van een groot prijsverschil ten opzichte van de concurrenten.
 - Unizorg biedt een vergelijkbaar product (de basispolis) aan voor een duidelijk lagere premie dan de meeste concurrenten, hetgeen gezien kan worden als een vorm van prijsconcurrentie.
- GoedKuur krijgt veel klanten uit de groep goede risico's en duurdere concurrenten krijgen veel klanten uit de groep slechte risico's. Omdat deze concurrenten relatief veel moeten uitkeren verhogen zij de premies.
 - Er ontstaat een selectie van risico's: steeds meer goede risico's stappen over naar GoedKuur en de duurdere concurrenten 'blijven zitten' met de slechte risico's.
 - Dit kan zo ver gaan dat sommige verzekeraars de hoge uitgaven niet meer (voldoende) kunnen opvangen met de premie-inkomsten en in betalingsproblemen geraken.
- Verzekeraars storten een extra bijdrage van verzekerden in een fonds, waaruit vervolgens de verzekeraars met relatief veel 'slechte risico's' en dus relatief hoge zorguitgaven een compensatie ontvangen.
 - Verzekeraars storten naar rato van de verhouding goede / slechte risico's in hun klantenbestand een bijdrage in een fonds, waaruit vervolgens de verzekeraars met relatief veel 'slechte risico's' en dus relatief hoge zorguitgaven een compensatie ontvangen.
- Uit het antwoord moet blijken dat uit de bronnen is af te leiden dat
 - de vraag naar basiszorg bij jonge mensen in het algemeen relatief sterk reageert op prijsveranderingen, dus relatief sterk toeneemt bij premiedalingen / lage premies, en
 - dat voor vrouwen doorgaans de gemiddelde zorguitgaven ongeveer gelijk aan of lager zijn dan voor mannen, behalve in de leeftijdsklassen waarin ze kinderen krijgen, zodat
 - jonge vrouwen zonder kindwens een aantrekkelijke klantgroep vormen voor een verzekeraar met relatief lage premie voor een basispakket met beperkende regelingen (bijvoorbeeld geen kinderziekenhuis vergoeden).

OPGAVE 2 DE KUNST VAN VERZEKEREN

Uit een krant:

Een onderzoeksrapport naar de veiligheid bij Nederlanders thuis laat zien dat één op de zes Nederlandse huishoudens in de afgelopen tien jaar wel eens slachtoffer is geweest van inbraak in huis. Dat komt neer op 1.190.000 huishoudens met een gemiddelde schade van ruim 2.500 euro. Inbraak zorgt, naast financiële schade, vaak ook voor grote emotionele schade. Gelukkig neemt de laatste jaren het aantal inbraken en pogingen tot inbraak af.

Els van Stratum woont in een appartement in Tilburg. Zij bezit een waardevolle collectie gouden beelden, die op 1 oktober 2008 door een taxateur gewaardeerd is op € 150.000. Els informeert bij verzekeringsmaatschappij VEA over de mogelijkheden om op haar inboedelverzekering een aanvulling te nemen voor deze kunstcollectie.

Op het aanvraagformulier moet Els de waarde van de kunstcollectie aangeven. Daarnaast moet ze allerlei aanvullende informatie opgeven, zoals gezinssamenstelling, postcode, huisdieren en type woning.

Op 1 januari 2009 verzekert Els haar kunstcollectie. De verzekerde waarde wordt vastgesteld op basis van de taxatie van oktober 2008.

Het gevaar van averechtse selectie probeert VEA tegen te gaan door risicoselectie toe te passen.

- 1 Citeer uit de bovenstaande tekst de zin waaruit je zou kunnen afleiden dat VEA risicoselectie toepast.
- 2 *Gebruik bron 1 en bron 2.*
Leg uit dat een onderdeel van de risicoselectie die VEA toepast niet in overeenstemming is met de conclusies uit het onderzoeksrapport.
- 3 *Gebruik bron 1 en maak in het antwoord gebruik van paragraaf 2 en paragraaf 3.*
Noem twee manieren waarop VEA probeert moreel wangedrag te voorkomen en leg elke manier kort uit.
- 4 *Gebruik bron 1.*
Bereken het bedrag dat Els in het eerste verzekeringsjaar voor deze aanvullende verzekering moet betalen.

Tussen oktober 2008 en juni 2009 zijn de goudprijzen fors gestegen, waardoor de beeldencollectie van Els intussen een waarde vertegenwoordigt van € 200.000. Bij VEA bestaat elk kwartaal de mogelijkheid de verzekerde waarde te laten herberekenen en indien nodig te laten aanpassen. Els heeft daarvan geen gebruik gemaakt.

Op zaterdag 13 juni 2009 wordt er in het appartement van Els ingebroken en een deel van haar beeldencollectie gestolen. Els doet bij de politie aangifte van de diefstal. De waarde van de gestolen beelden wordt geschat op € 70.000.

- 5 *Gebruik bron 1.*
Bereken de schade-uitkering die VEA zal uitbetalen.

Els stelt achteraf vast dat ze er goed aan heeft gedaan om een aanvullende verzekering af te sluiten voor haar kunstcollectie. In het algemeen twifelen veel mensen over het nut van het afsluiten van een extra verzekering voor kostbare zaken als kunst en antiek. Weegt het risico op tegen de kosten van de verzekering?

- 6 *Gebruik bron 1 en bron 2.*
Beantwoord deze afwegingsvraag tussen baten en kosten van een kunstverzekering, zoals Els die afsloot. Motiveer het antwoord met onderdelen van het krantenbericht, bron 1 en bron 2.
Aanwijzingen:
 - Geef in maximaal 50 woorden jouw standpunt weer.
 - Concretiseer het antwoord met elementen uit het voorval van Els.

bron 1 uit de folder van de VEA kunstverzekering

paragraaf 1: kunstverzekering

De VEA kunstverzekering sluit u af wanneer u uw waardevolle collectie schilderijen, beeldhouwwerken en andere kunstobjecten wilt verzekeren. De verzekering is een aanvulling op de inboedelverzekering en geldt alleen voor particulier gebruik.

paragraaf 2: wat dekt de verzekering niet?

De kunstverzekering dekt schade in veel gevallen. Niet alle schade is verzekerd:

- Bij onvoldoende zorg volgt geen uitkering. Bijvoorbeeld bij diefstal van een verzekerd voorwerp dat zonder toezicht wordt achtergelaten, anders dan in een deugdelijk afgesloten ruimte.
- Bij diefstal uit een vervoermiddel volgt geen uitkering, tenzij u kunt aantonen dat u de nodige voorzorgsmaatregelen heeft getroffen.
- Beschadiging door onnodig contact met de kunstwerken, zoals krassen, barsten en deuken is niet verzekerd.
- Bij onderverzekering wordt in de bepaling van de uitkering rekening gehouden met de verhouding van de verzekerde waarde ten opzichte van de werkelijke waarde.

paragraaf 3: wat kost de verzekering?

berekening jaarpremie ¹⁾		overzicht eigen risico	
premie	1,85% van de verzekerde waarde	regio 1	Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel, NO-polder, Achterhoek, Kop van Noord-Holland, Texel, Zeeland, Zuid-Hollandse eilanden
poliskosten	€ 15 (eenmalig)	regio 2	Rest van Nederland, voor zover niet vallend in regio 1, 3, 4 of 5
assurantiebelasting ²⁾	7%	regio 3	Amsterdam, Utrecht, Rotterdam, Den Haag
¹⁾ premieervaldatum 1 januari		regio 4	Deventer, Hengelo, Enschede, Almelo, Groningen, Leeuwarden, Maastricht
²⁾ assurantiebelasting wordt berekend over het totaal van premie en poliskosten		regio 5	Breda, Tilburg, Den Bosch, Eindhoven, Heerlen, Nijmegen, Kerkrade
premieopslag Voor vrijstaande woningen geldt een premieopslag van 10%.		eigen risico	Voor de in regio 3 en 5 genoemde steden geldt een eigen risico van € 650 bij diefstal- of inbraakschade. Dit eigen risico is gebaseerd op een hoger diefstal- of inbraakrisico in deze regio's. Voor de overige regio's kent onze kunstverzekering geen eigen risico.

bron 2 uit het onderzoeksrapport

Kans op inbraak bij alle woningtypen even hoog

Opvallend is dat een inbreker geen voorkeur heeft voor een bepaald type woning. Alhoewel men er vaak van uitgaat dat er meer wordt ingebroken in een vrijstaande woning dan bijvoorbeeld in een etagewoning, blijken de verschillen niet groot te zijn (kans op inbraak: 19% vrijstaande woning / 2 onder 1 kap / hoekhuis; 16% rijtjeshuis; 15% etagewoning). Bewoners van duurdere woningen zijn banger voor inbraken dan bewoners van goedkopere woningen en hebben doorgaans hun huis beter beveiligd. Een gelegenheidsdief (meerderheid van de inbraken) zal door deze extra maatregelen worden afgeschrikt en zoekt zijn heil ergens anders.

Meer dan 100.000 huishoudens hebben deuren 's nachts niet op slot

Ruim 90% van alle Nederlandse huishoudens neemt maatregelen om inbraak te voorkomen; toch blijken deze maatregelen niet altijd voldoende. De grootste uitgave aan veiligheidsmaatregelen gaat naar sloten op buitendeuren en buitenverlichting. 12% van de huishoudens heeft daarbij ook een alarminstallatie en 19% het Politie Keurmerk Veilig Wonen. Een kleine 10% doet weinig tot niets aan beveiliging van de woning. Soms gaan zelfs de deuren 's nachts niet op slot.

ANTWOORDEN OPGAVE 2

- 1 Daarnaast moet ze allerlei aanvullende informatie opgeven, zoals gezinssamenstelling, postcode, huisdieren en type woning.
- 2 VEA maakt onderscheid in de hoogte van de premie tussen vrijstaande woningen en andere woningen, terwijl dat volgens de cijfers van het onderzoeksrapport nauwelijks verklaard kan worden door een verschil in inbraakrisico.
- 3
 - VEA heeft een eigen risico ingesteld (paragraaf 3), zodat de verzekerde bij diefstal- of inbraakschade ook zelf een deel van de kosten draagt.
 - VEA stelt als voorwaarde dat bij onvoldoende zorg / nalatigheid van de verzekerde geen schade-uitkering wordt verstrekt (paragraaf 2).
 - VEA hanteert een onderverzekeringsformule (paragraaf 2), zodat het (bewust) lager opgeven van de verzekerde waarde ook zal leiden tot een lagere schade-uitkering.
- 4
$$\begin{aligned} & \text{€}150.000 \times 0,0185 = \text{€}2.775 \\ & \text{€}2.775 + \text{€}15 = \text{€}2.790 \\ & \text{€}2.790 \times 1,07 = \text{€}2.985,30 \end{aligned}$$
- 5
$$\begin{aligned} & \frac{150.000}{200.000} \times \text{€}70.000 = \text{€}52.500 \text{ (Er is sprake van onderverzekering.)} \\ & \text{€}52.500 - \text{€}650 \text{ (eigen risico)} = \text{€}51.850 \end{aligned}$$
- 6
 - ja (vóór verzekeren)
Het is een verstandige keuze als je kijkt naar het voorval: Els krijgt meer terug van de verzekering, dan ze tot nu betaald had en de kans op een inbraakschade is 1 op 6 in tien jaar. Stel Els behoort tot die 1 van 6. Ze betaalt tien jaar lang premie en er gebeurt in die tijd één keer iets: dat kost dan ongeveer $10 \times \text{€}2.970$ (alleen eerste jaar poliskosten en onder aannahme van gelijkblijvende premie) = € 29.700, maar levert maximaal een vergoeding van € 149.350 op.
 - nee (tegen verzekeren)
Mits de verzekerde de woning goed afsluit en beveiligt, is de kans op een inbraak vrij klein en waarschijnlijk zelfs kleiner dan de in het krantenbericht genoemde kans van 1 op 6. Je moet toch elk jaar een forse premie betalen en moet ook nog een deel van de schade zelf betalen. Els zou moeten nagaan of een betere beveiliging van haar huis goedkoper is dan jaarlijks een premie van bijna € 3.000 betalen.

OPGAVE 3 SCHADE DOOR BONUSBESCHERMER?

In Nederland is iedere eigenaar verplicht zijn auto te verzekeren tegen wettelijke aansprakelijkheid (WA). Deze verzekering keert uit indien de verzekerde met zijn auto schade toebrengt aan anderen. De auto-eigenaar mag zelf een maatschappij kiezen. De verzekeringsmaatschappijen bepalen onder welke voorwaarden zij iemand willen verzekeren. Autoverzekeraars hanteren een bonus-malusregeling. In bron 1 is de bonus-malusregeling van autoverzekeraar Mobielsafe opgenomen.

Enkele autoverzekeraars bieden klanten die bij de maatschappij een autoverzekering hebben, een zogenaamde bonusbeschermer aan. De bonusbeschermer is een verzekering die het verlagen van de korting beperkt indien de verzekerde schade claimt. In bron 2 is de bonusbeschermer van autoverzekeraar Mobielsafe opgenomen.

Janssen heeft een WA-autoverzekering bij Mobielsafe. Hij zit nu in b-m trede 18. Hij wil berekenen hoeveel hij zal besparen op zijn autoverzekering van volgend jaar als hij de bonusbeschermer neemt. Hij gaat er vanuit dat de basispremie ongewijzigd blijft en dat hij dit jaar twee schades claimt.

bron 1 de bonus-malusregeling van Mobielsafe

De bonus-malusregeling is een kortingsregeling waarbij schadevrije jaren leiden tot een korting op de basispremie. Bij het sluiten van de verzekering wordt de basispremie vastgesteld en de bonus-malus-trede (b-m trede) bepaald. Daarna wordt na elk verzekeringsjaar de korting/opslag op de basispremie van het volgende jaar bepaald volgens onderstaand schema. Als u voor het eerst bij ons een verzekering afsluit, kunt u, net als bij alle andere verzekeringsmaatschappijen, de bij een andere maatschappij opgebouwde bonus meenemen.

		toekomstige b-m trede 1)			
b-m trede	korting op de basispremie (%)	zonder schade	met 1 schade	met 2 schades	met 3 of meer schades
20	75	20	15	9	1
19	75	20	14	8	1
18	75	19	13	8	1
17	75	18	12	7	1
16	75	17	11	6	1
15	75	16	10	4	1
14	75	15	9	2	1
13	72,5	14	8	2	1
12	70	13	7	1	1
11	67,5	12	6	1	1
10	65	11	5	1	1
9	60	10	4	1	1
8	55	9	3	1	1
7	50	8	2	1	1
6	45	7	1	1	1
5	35	6	1	1	1
4	25	5	1	1	1
3	15	4	1	1	1
2	5	3	1	1	1
1	25% opslag	2	1	1	1

1) Een voorbeeld: U zit nu in trede 14 en claimt dit jaar twee schades. Volgend jaar zult u dan in trede 2 komen. Uw korting zal dan afnemen van 75% tot 5%.

bron 2 de bonusbeschermer van Mobielsafe

Alle verzekerden hebben de mogelijkheid een bonusbeschermer af te sluiten. Dit is een verzekering tegen de negatieve gevolgen die schades kunnen hebben voor het kortingspercentage van de autoverzekering. Als u deze verzekering afsluit, garandeert de verzekeringsmaatschappij dat u in een jaar niet meer dan één b-m trede zult zakken, ongeacht de schade(s) die u claimt. Indien u de bonusbeschermer afsluit, betaalt u daarvoor een premie van 3% van de basispremie.

- 1 Bereken hoeveel procent Janssen met de bonusbeschermer kan besparen op de kosten van zijn autoverzekering van volgend jaar.

Een wezenlijk probleem van elke WA-verzekering is het bestaan van asymmetrische informatie. Een woordvoerder van het Verbond van Verzekeraars stelt in dat verband dat het in het belang van de verzekeringsbranche zou zijn als verzekeraars de bonusbeschermer niet meer zouden aanbieden. Hij heeft twee bezwaren tegen de bonusbeschermer.

- Ten eerste beperkt de bonus-malusregeling het probleem van asymmetrische informatie bij de autoverzekering. Door de bonusbeschermer wordt dat probleem juist weer vergroot.
- Ten tweede is er het gevaar van averechtse selectie, waardoor de bonusbeschermer uiteindelijk niet rendabel zal blijken te zijn.

Een politieke partij wil de bonusbeschermer bij de WA-autoverzekering zelfs verbieden.

Haar woordvoerder stelt in een debat in de Tweede Kamer: "De bonusbeschermer brengt de verkeersveiligheid van ons allemaal in gevaar."

- 2 Leg de gedachtegang achter het eerste bezwaar uit.
- 3 Leg de gedachtegang achter het tweede bezwaar uit.
- 4 Beschrijf de redenering van de politieke partij die de bonusbeschermer wil verbieden.

ANTWOORDEN OPGAVE 3

- 1 premie zonder bonusbeschermer: $(100 - 55) = 45\%$ van de basispremie
premie met bonusbeschermer: $(100 - 75) = 25\% + 3\% = 28\%$ van de basispremie
besparing: $\frac{(45 - 28)}{45} \times 100\% = 37,8\%$
- 2 Verzekeringsmaatschappijen hebben op grond van de opgebouwde korting van een verzekerde informatie die gebruikt kan worden om bij nieuwe klanten een inschatting te maken van de te verwachten schade en door de bonusbeschermer moeten extra transactiekosten gemaakt worden om die informatie te verkrijgen / door de bonusbeschermer wordt het verband tussen korting en schade onduidelijker.
- 3 Goede risico's zullen de bonusbeschermer te duur vinden waardoor slechte risico's overblijven en de kosten per verzekerde toenemen. De verzekeraar moet de premie verhogen, waardoor meer verzekerden de bonusbeschermer te duur vinden zodat uiteindelijk de kosten hoger worden dan de premieopbrengsten.
- 4 Automobilisten met een bonusbeschermer voorkomen dat door hen veroorzaakte schade tot hogere premielasten leidt zodat de financiële prikkel om minder schade te veroorzaken afneemt, hetgeen kan leiden tot minder veilig rijgedrag van mensen met een bonusbeschermer (moreel wangedrag).

OPGAVE 4 RISICOAVERSIE

De bereidheid om risico's te nemen is bepalend voor veel beslissingen in de economie. Dit geldt voor het wel of niet beleggen van vermogen in aandelen of obligaties of sparen bij de bank. Ook speelt dit een rol bij de beslissing om een bepaald risico te verzekeren.

Carlijne is lerares in opleiding. Voor een stageopdracht economie doet zij onderzoek naar het risicogedrag van mensen. Uit de literatuur blijkt dat mensen onder te verdelen zijn in drie groepen, afhankelijk van de mate waarin ze bereid zijn risico's te nemen. Die groepen zijn, in oplopende mate van risicobereidheid:

- mensen met een risicoavers gedrag
- mensen met een risiconeutraal gedrag
- mensen met een risicozoekend gedrag

1 Gebruik bron 1.

In welk van de drie beleggingsproducten van Bankinvest zal een risicoavers persoon zijn vermogen bij voorkeur beleggen? Motiveer de keuze.

Om meer inzicht te krijgen in risicogedrag, analyseert Carlijne een spel dat op de televisie wordt uitgezonden. Bij dit spel moeten meerkeuzevragen worden beantwoord. De kandidaat kan bij elke vraag kiezen uit vier antwoorden waarvan er één juist is. Een kandidaat in de laatste speelronde heeft al €50.000 bij elkaar gespeeld en is bij de laatste vraag aangekomen. De kandidaat weet het antwoord op deze vraag niet en moet gokken. Er zijn nu twee opties.

- De kandidaat stopt en ontvangt een opbrengst van €50.000.
- De kandidaat speelt en ontvangt de hoofdprijs van €250.000 als het gegeven antwoord op de laatste vraag juist is. Bij een fout antwoord ontvangt hij uiteindelijk €0 en verder alleen een handdruk van de presentator.

2 Stel dat deze kandidaat risiconeutraal is. Zal de kandidaat dan stoppen of spelen?

Verklaar het antwoord door een vergelijking te maken van de te verwachten opbrengst in beide situaties.

Vervolgens doet Carlijne een experiment in een klas. In deze klas zitten dertig leerlingen die allemaal een mobiele telefoon hebben. De gemiddelde nieuwwaarde van deze telefoons bedraagt €200. De diefstalgegevens zijn bekend: ieder jaar wordt één op de tien mobiele telefoons gestolen. Carlijne stelt voor het diefstalrisico te verzekeren door de schadelast gelijkwaardig te verspreiden over de hele klas.

3 Bereken de verwachte schadelast en de verzekeringspremie die Carlijne minimaal per leerling per jaar moet vragen.

Dit verzekeringsvoorstel van Carlijne leidt tot een discussie in de klas.

Fatma: "Maar dan moet je er wel voor zorgen dat iedere leerling uit de klas meedoet, anders doen alleen leerlingen mee die slordig met hun spullen omgaan."

Kader: "Door dit te verzekeren stimuleer je juist dat sommige leerlingen slordiger met hun mobiele telefoon omgaan."

Julia: "Klopt, Kader: die klasgenoten vormen een groter risico en moeten daarom méér betalen dan andere klasgenoten."

De bovenstaande drie leerlingen doelen elk op één van de volgende economische begrippen:

- averechtse selectie
- eigen risico
- meeliftgedrag
- moreel wangedrag
- premiedifferentiatie

4 Welk economisch begrip past het beste bij welke uitspraak? Noteer als volgt:

Fatma:

Kader:

Julia:

In het algemeen geldt bij verzekeringen dat premiedifferentiatie een geschikt middel is om averechtse selectie te beperken.

5 Leg dit uit.

Bron 1 Drie beleggingsproducten van Bankinvest

- 1 **SpaarVast**
Een spaarrekening van Bankinvest met 4,25% rente.
Looptijd minimaal 10 jaar, vaste rente gedurende looptijd.
- 2 Open een **obligatierekening** bij **Bankinvest**
Uw portefeuille wordt belegd in een mix van wereldwijde fondsen.
Rendement kan oplopen tot 9%.
- 3 Open een **aandelenportefeuille** bij **Bankinvest**
Uw inleg van minimaal € 10.000 kan in een paar jaar tijd verdubbelen.

ANTWOORDEN OPGAVE 4

- 1 de spaarrekening SpaarVast
Een persoon die risicoavers is, zal kiezen voor het beleggingsproduct met het kleinste risico op vermogensverlies en de spaarrekening van deze drie producten is de enige keuze met een vast percentage rendement / waarbij de inleg in elk geval terugverdiend zal worden.
- 2 spelen
Spelen biedt 25% kans op € 250.000: dat is € 62.500, terwijl stoppen maar € 50.000 oplevert.
- 3 - $\frac{1}{10} \times (30 \times € 200) = € 600$ verwachte schadelast
- $\frac{€ 600}{30} = € 20$ premie (per leerling per jaar)
- 4 Fatma: averechtse selectie
Kader: moreel wangedrag
Julia: premiedifferentiatie
- 5 Met premiedifferentiatie gaan goede risico's minder betalen dan slechte risico's (voor een zelfde dekking), waardoor voorkomen kan worden dat goede risico's er voor kiezen om zich niet te verzekeren en de verzekeraar alleen de slechte risico's overhoudt als klant.